

Evaluatie

Evaluatie Waddenacademie

1 juli 2013 – 30 juni 2018

waddenacademie

Evaluatie

Evaluatie Waddenacademie

1 juli 2013 – 30 juni 2018

waddenacademie

16 oktober 2018

	Samenvatting / Summary	5
1	Inleiding	8
1.1	Achtergrond	10
1.2	Commissieleden	10
1.3	Procedure	11
2	De Waddenacademie	12
2.1	Geschiedenis	13
2.2	Organisatie en financiering	13
2.3	Missie, kerntaken en werkwijze	14
2.4	Conclusies van de vorige evaluatiecommissie	16
3	Beoordeling	18
3.1	Wetenschappelijke kwaliteit	19
3.2	Maatschappelijke relevantie	20
3.3	Levensvatbaarheid	22
3.4	Samenvatting in numerieke scores	26
3.5	Wetenschappelijke integriteit	26
3.6	Diversiteit	26
3.7	Open access	27
4	Aanbevelingen	28
	Appendices	34
I	Alfabetisch overzicht van enkele relevante gremia en initiatieven	35
II	Beknopt Curriculum Vitae van de commissieleden	38
III	Programma werkbezoeken evaluatiecommissie	40
IV	Aanvullende informatie over organisatie	42

Samenvatting Summary

Samenvatting

De Waddenacademie is een onafhankelijk kennisinstituut. Zij fungeert als aanjager ten aanzien van de vierde doelstelling van het Waddenfonds: ‘het ontwikkelen van een duurzame kennishuishouding ten aanzien van het Waddengebied’. Daartoe opereert de Waddenacademie primair als een netwerkorganisatie: zij draagt bij aan de duurzame ontwikkeling van het Waddengebied door het genereren, verbinden en toegankelijk maken van wetenschappelijke kennis. Haar portefeuilles zijn ecologie, economie, geowetenschap, cultuurhistorie en klimaat & water. De Waddenacademie heeft in 2018 vier kerntaken: agenderen, programmeren, informeren en monitoren. Haar basisfinanciering is afkomstig van het Waddenfonds.

Dit rapport beschrijft een beoordeling van de kwaliteit en maatschappelijke relevantie van de Waddenacademie-activiteiten in de periode 1 juli 2013 tot en met 30 juni 2018. Ook bespreekt het rapport de toekomstperspectieven van de Waddenacademie. De beoordeling is uitgevoerd door een externe commissie van deskundigen onder voorzitterschap van Mw. Sybilla Dekker (Minister van Staat en voormalig Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer). De commissie heeft de activiteiten van de Waddenacademie beoordeeld op basis van een serie werkbezoeken en gesprekken met betrokkenen. Daarnaast ontvingen de commissieleden een zelfevaluatierapport van de Waddenacademie.

De commissie beoordeelt de wetenschappelijke kwaliteit van het werk van de Waddenacademie als **zeer goed**. De Waddenacademie heeft met een klein team en beperkte middelen een indrukwekkende hoeveelheid hoogkwalitatief werk verzet en laten verzetten. Zij weet excellente onderzoekers met een uitstekende reputatie aan zich te binden. Haar rapporten en adviezen zijn van zeer hoge wetenschappelijke kwaliteit. Echter, om tot een uitstekende wetenschappelijke kwaliteit over de gehele linie te komen, zou de Waddenacademie een langetermijnstrategie moeten uitwerken. De commissie adviseert om deze strategie vorm te geven als een regionale versie en/of vertaalslag van de bestaande Trilaterale Kennisagenda, met aansluiting op de thema's van het Investeringskader Waddengebied. Ook zou de Waddenacademie in de toekomst explicieter kunnen letten op kansen voor het verder integreren van wetenschappelijke disciplines.

De maatschappelijke relevantie van de Waddenacademie krijgt ook een **zeer goede** beoordeling. De academie heeft gedurende de evaluatieperiode een prominente rol gespeeld bij diverse projecten van grote maatschappelijke waarde. De directe relevantie van haar werk voor een duurzame ontwikkeling in het Waddengebied komt sterk naar voren in haar rapporten en adviezen, de periodieke symposia en overige activiteiten. Een brede groep van belanghebbenden, waaronder bedrijfsleven, overheden en maatschappelijke organisaties, beschouwt de Waddenacademie als een waardevolle kennisinstelling. De commissie constateert dat het bereik van de Waddenacademie in de afgelopen vijf jaar onmiskenbaar gegroeid is. Niettemin lijken niet alle belanghebbenden voldoende in beeld te zijn geweest gedurende de evaluatieperiode en lijkt de Waddenacademie kennisvragen op een tamelijk onsystematische wijze te identificeren. Bovendien zou de invalshoek van duurzame ontwikkeling nog explicieter aandacht kunnen krijgen. De commissie geeft aanbevelingen om op deze punten

verbeteringen te realiseren, waaronder het creëren van een systematisch stakeholders-overleg om nieuwe kennisvragen te agenderen en bestaande kennis te delen.

De commissie beschouwt de levensvatbaarheid van de Waddenacademie als **zeer groot**. De toegevoegde waarde van de academie staat volgens de geraadpleegde organisaties niet ter discussie. Bovendien ligt er voor de Waddenacademie een logische rol bij het invullen van de kenniscomponent van diverse Wadden-gerelateerde beleidsinitiatieven c.q. projecten met een kenniscomponent op regionaal, nationaal en trilateraal niveau. Niettemin zijn er een aantal bedreigingen voor het toekomstig succes van de Waddenacademie. De commissie geeft aanbevelingen om deze het hoofd te bieden, waaronder het ontwikkelen van een langetermijnstrategie gebaseerd op de Trilaterale Kennisagenda, het vergroten van de slagkracht en een strategische benadering van belanghebbenden.

Tot slot spreekt de commissie zich uit over de inspanningen van de Waddenacademie om wetenschappelijke integriteit, een diverse stafsamenstelling en vrije toegang tot publicaties te realiseren. De commissie ziet **geen** reden om de wetenschappelijke integriteit van de Waddenacademie in twijfel te trekken; de academie lijkt dit onderwerp serieus te nemen. Wel adviseert de commissie om een systematiek te ontwikkelen voor het toekennen van middelen uit het aanjaagbudget van de Waddenacademie. De academie heeft ook aandacht voor het onderwerp diversiteit; de commissie adviseert de Waddenacademie om zich verder in te spannen om de genderdiversiteit onder haar geleerden te vergroten en om jonge wetenschappers bij haar werk te betrekken. De Waddenacademie heeft diverse initiatieven gestart om kennis vrij toegankelijk te maken. Zij kan een stap verder te zetten door het realiseren van een platform om data en informatie over het Waddengebied vindbaar en (her)bruikbaar te maken.

Summary

The Wadden Academy is an independent knowledge organisation in the Netherlands. Funded by the Dutch Wadden Fund, it aims to achieve the fourth objective of the Wadden Fund: to develop a sustainable knowledge structure for the Wadden Sea Region. Hence, the Wadden Academy operates as a network organisation that contributes to the sustainable development of the Wadden Sea region by generating and connecting knowledge and disseminating research results. Its areas of interest are ecology, economics, geosciences, cultural history, and climate & water. In 2018, the Wadden Academy had four core tasks: agenda setting, research programming, research dissemination, and monitoring.

This report describes an assessment of the quality and societal relevance of the Wadden Academy activities in the period 1 July 2013 – 30 June 2018. It also describes the Academy's future prospects and threats to its viability. The assessment was performed by an external assessment committee under supervision of Ms. Sybilla Dekker (Minister of State and former Minister of Housing, Spatial Planning & the Environment). The committee evaluated the Wadden Academy's activities based on its self-assessment report and a series of interviews with stakeholders.

The committee rates the Wadden Academy's research quality as **very good**. The Academy has realised an impressive amount of high-quality work with a small team and with limited financial means. It is able to attract excellent scientists with a formidable reputation. Its reports are of very high scientific quality. However, to achieve an excellent scientific quality over the full range, the Wadden Academy should develop a long-term overarching strategy. The committee recommends to shape this strategy as a regional version of the Trilateral Research Agenda that was already developed. The strategic agenda should also connect to the themes of the so-called 'Investeringskader Waddengebied'. In addition, the Wadden Academy may more actively scout for opportunities to further integrate scientific disciplines in the future.

The Wadden Academy's work is **very relevant** to society. During the evaluation period, the Academy has played a key role in several initiatives that are highly important to the region. The direct relevance of the Wadden Academy's work for a sustainable development of the Wadden Sea region is evident in its reports and advices, periodical symposia, and other activities. A broad range of stakeholders, including industry, governments, and societal organisations, considers the Wadden Academy as a valuable knowledge institution. The Wadden Academy has clearly strengthened and broadened its network in the past five years. However, the Academy did not sufficiently reach all important stakeholders and it seems to identify research questions in a rather haphazard way. In addition, more explicit attention to the perspective of sustainable development of the Wadden Sea region would be expedient. The committee provides recommendations on how to improve these points, including establishing a systematic stakeholders consultation to identify knowledge questions and to share the available knowledge.

The committee rates the Wadden Academy's viability as **very good**. Its added value is clear and the Academy is likely to obtain a role in the knowledge component of several ongoing and future regional, national, and trilateral policy initiatives and projects. Nevertheless, there are several potential threats to the long-term sustainability of the Wadden Academy. The committee provides recommendations on how to deal with these, including developing a long-term strategy based on the Trilateral Research Agenda, increasing the strength of the organisation, and approaching stakeholders in a more strategic way.

Finally, the committee has also evaluated the Wadden Academy's efforts to protect research integrity, to realise a diverse staff composition, and to give open access to its publications. The committee sees **no** reason to question the scientific integrity of the Wadden Academy; the Academy seems to take this issue seriously. However, the committee does advise to develop a system for allocating Wadden Academy funds to preclude any suggestion of subjectivity. The Academy also takes the topic of diversity seriously, but the committee strongly advises the Wadden Academy to make further efforts to increase the proportion of female staff members and to involve young scientists in its work. The Wadden Academy has started several initiatives to make knowledge publicly available. It can go an extra mile by developing a platform to make data and information about the Wadden Sea region findable and reusable to a variety of stakeholders.

1

Inleiding

De Waddenacademie is een onafhankelijke kennisorganisatie met een netwerkfunctie. Zij is in 2008 opgericht om één van de doelstellingen van het Waddenfonds¹ aan te jagen en te realiseren: ‘het ontwikkelen van een duurzame kennishuishouding ten aanzien van het Waddengebied’.

Vanaf haar oprichting heeft de Waddenacademie een agenderende, programmerende en informerende rol gespeeld bij het onderzoek in het Waddengebied. In 2016 is daar een monitoringstaak aan toegevoegd. Haar portefeuilles zijn ecologie, economie, geowetenschap, cultuurhistorie en klimaat & water.

Conform haar statuten wordt de Waddenacademie iedere vijf jaar geëvalueerd door een externe evaluatiecommissie. De eerste evaluatie had betrekking op de periode 2008-2013. Het nu voorliggende rapport beschrijft de bevindingen van de tweede externe evaluatie. Daarbij gaat het om een beoordeling van de kwaliteit en maatschappelijke relevantie van de Waddenacademie-activiteiten in de periode 1 juli 2013 tot en met 30 juni 2018. Tevens bespreekt dit rapport de toekomstperspectieven van de Waddenacademie en haar inspanningen om wetenschappelijke integriteit, vrije toegang tot publicaties en een diverse stafsamenstelling te realiseren. Deze beoordeling is uitgevoerd door een externe commissie van deskundigen (zie sectie 1.2). De commissie is bij haar evaluatie zoveel mogelijk uitgegaan van het Standaard Evaluatie Protocol 2015-2021 voor onderzoeksinstituten (SEP).

¹ Appendix I bevat een overzicht van organisaties, gremia en initiatieven die ter sprake komen in dit rapport.

1.1 Achtergrond

Het SEP is opgesteld door de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen (KNAW), de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO) en de Vereniging van Nederlandse Universiteiten (VSNU). Het SEP wordt gebruikt om wetenschappelijk onderzoek dat met publieke middelen gefinancierd wordt, te beoordelen. De commissie is op enkele punten afgeweken van het SEP (zie sectie 1.3) omdat de Waddenacademie geen onderzoeksinstituut is, maar primair een kennisorganisatie met een netwerkfunctie.

Het doel van deze beoordeling is het evalueren van de kwaliteit en relevantie van de activiteiten van de Waddenacademie en het suggereren van verbeteringen waar nodig, met bijzondere aandacht voor de strategische keuzes en toekomstperspectieven van de academie. De volgende doelgroepen hebben belang bij deze beoordeling:

- › *De organisatie van de Waddenacademie (Portefeuillehouders, Bureau, Raad van Toezicht, Wetenschappelijke Adviesraad, Young Wadden Academy)* wil graag weten hoe onafhankelijk experts de kwaliteit, maatschappelijke relevantie en levensvatbaarheid van hun activiteiten en strategie beoordelen en hoe zij deze aspecten kunnen verbeteren.
- › *Het Waddenfonds* wil de conclusies van de evaluatie graag kennen voor een goed inzicht in de kwaliteit en maatschappelijke relevantie van het werk van de Waddenacademie en de invulling van de vierde doelstelling van het Waddenfonds. De uitkomsten kunnen ook een basis vormen voor het afleggen van verantwoording voor de uitgaven, inspanningen en strategie van de Waddenacademie.
- › *Diverse overheden, Waddenorganisaties, burgers en ondernemers* maken gebruik van de diensten van de Waddenacademie. Zij hebben er daarom belang bij om de conclusies van de commissie te kennen.

1.2 Commissieleden

De statuten van de Waddenacademie schrijven voor dat het bestuur van de KNAW een externe evaluatiecommissie aanstelt ten behoeve van de periodieke beoordeling. De KNAW heeft als commissieleden benoemd:

- › Mw. Sybilla Dekker, voorzitter (Minister van Staat en voormalig Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer),
- › Prof. dr. Kees Bastmeijer (Tilburg University),
- › Prof. dr. Jan Mees (Vlaams Instituut voor de Zee).

Dr. Linda van den Berg (Washoe Life Science Communications) trad op als onafhankelijk secretaris van de evaluatiecommissie. In Appendix II is een kort curriculum vitae van de commissieleden opgenomen. De beoordeling en aanbevelingen in dit rapport beschrijven de consensus van de commissieleden.

1.3 Procedure

De commissie heeft de activiteiten van de Waddenacademie beoordeeld op basis van een serie werkbezoeken en gesprekken met betrokkenen:

- › Bestuursvergadering Waddenacademie in april 2018 (aanwezig: Mw. Dekker, dr. Van den Berg),
- › Werkbezoek aan Terschelling in juni 2018 (aanwezig: Mw. Dekker, Prof. dr. Bastmeijer),
- › Gesprek met Waddenacademie-voorzitter Jouke van Dijk in augustus 2018 (aanwezig: Mw. Dekker, dr. Van den Berg),
- › Bezoek aan de Waddenacademie in september 2018 (aanwezig: voltallige commissie),
- › Telefonisch conferentiegesprek met Quirin Smeele (Natuurmonumenten) en Michiel Firet (Staatsbosbeheer) in september 2018 (aanwezig: Mw. Dekker, dr. Van den Berg).

Het programma van de werkbezoeken is opgenomen in Appendix III. Daarnaast ontvingen de commissieleden in augustus 2018 een zelfevaluatie-rapport met appendices als referentiemateriaal.

In lijn met het SEP heeft de commissie het werk van de Waddenacademie geëvalueerd op basis van drie criteria: wetenschappelijke kwaliteit, maatschappelijke relevantie en levensvatbaarheid. Naast een kwalitatieve (beschrijvende) beoordeling, zijn er numerieke scores toegekend voor elk van deze criteria (1=uitstekend, 2=zeer goed, 3=goed, 4=onvoldoende). De commissie heeft de invulling van de criteria aangepast aan de situatie van de Waddenacademie en rekening gehouden met actuele ontwikkelingen in wetenschap en maatschappij. Bij de aanbevelingen is uitgegaan van de doelstelling en strategie van de Waddenacademie.

Het SEP omvat ook een kwalitatieve beoordeling van het PhD-programma en het beleid inzake wetenschappelijke integriteit en diversiteit (o.a. in termen van geslacht). Een beoordeling van het PhD-programma is bij de Waddenacademie niet aan de orde omdat zij geen promovendi begeleidt of opleidt. De commissie heeft wel beoordeeld in hoeverre de Waddenacademie zich inspant om haar wetenschappelijke integriteit te garanderen, een diverse stafsamenstelling te bereiken en vrije toegang tot publicaties te bevorderen ('Open Access').

2

De Wadden- academie

2.1 Geschiedenis

De Waddenacademie is een onafhankelijke en zelfstandige netwerkorganisatie met basisfinanciering van het Waddenfonds. Haar geschiedenis gaat terug tot 2004, toen de zogenaamde ‘Commissie Meijer’ het rapport ‘Ruimte voor de Wadden’ uitbracht. Naar aanleiding van dit rapport heeft de rijksoverheid in 2007 het **Waddenfonds** opgericht om een duurzame en kwalitatieve impuls te geven aan de ecologie en economie van het Waddengebied. Verspreid over een periode van twintig jaar zou er ruim 600 miljoen euro beschikbaar komen voor de ecologische en economische versterking van het Waddengebied. Bij de oprichting van het Waddenfonds zijn vier hoofdoelen geformuleerd, die richting geven bij de besteding van het geld:

- › Vergroten en versterken van de natuur- en landschapswaarden van het Waddengebied,
- › Verminderen of wegnemen van externe bedreigingen van de natuurlijke rijkdom van de Waddenzee,
- › Duurzame economische ontwikkeling van het Waddengebied en een substantiële transitie naar een duurzame energiehuishouding ten aanzien van het Waddengebied,
- › Ontwikkelen van een duurzame kennishuishouding ten aanzien van het Waddengebied.

Om de laatstgenoemde doelstelling aan te jagen en te realiseren, is in 2008 de **Waddenacademie** opgericht, in eerste instantie onder de vleugels van de KNAW. In 2012 heeft de KNAW ook haar institutenportfolio herzien. Zij besloot toen dat het karakter van de Waddenacademie niet meer paste binnen de organisatiestructuur van de KNAW. Daarom besloten de Raad van Advies van de Waddenacademie en de KNAW om de Waddenacademie vanaf 1 juli 2014 als zelfstandige organisatie buiten de KNAW voort te zetten. De basisfinanciering van de Waddenacademie is afkomstig van het Waddenfonds.

2.2 Organisatie en financiering

Organisatie

Sinds 1 juli 2014 opereert de Waddenacademie als een stichting met basisfinanciering van het Waddenfonds. Zij werd en wordt bestuurd door vijf parttime portefeuillehouders die de relevante wetenschappelijke disciplines vertegenwoordigen. De portefeuillehouders worden ondersteund door een bureau in het Huis voor de Wadden te Leeuwarden, waar ook andere Waddenorganisaties gevestigd zijn. De Raad van Toezicht onder leiding van drs. Ed Nijpels houdt toezicht op het beleid en de algemene gang van zaken binnen de Stichting Waddenacademie. De Wetenschappelijke Adviesraad onder leiding van Prof. dr. Suzanne Hulscher opereert als klankbord met een adviserende rol en als verbinding met de kennisinstellingen. In 2016 heeft de Waddenacademie de Young Wadden Academy opgericht om ook jonge onderzoekers te stimuleren onderzoek te doen naar het Waddengebied. Verdere details over de organisatie van de Waddenacademie zijn opgenomen in Appendix IV van dit rapport.

Financiering

Sinds 2012 valt het Waddenfonds onder de verantwoordelijkheid van de provincies Fryslân, Groningen en Noord-Holland. Zij selecteren samen de projecten waarin het Waddenfonds investeert. De basisfinanciering van de Waddenacademie is afkomstig van het Waddenfonds en bedraagt 1,0 miljoen euro per jaar. In 2016 heeft het Waddenfonds het jaarbudget verhoogd tot 1,2 miljoen euro vanwege de toegevoegde taak van monitoring (zie sectie 2.3). De Waddenacademie besteedt 45% van de basisfinanciering aan staf (1,3 fte vast wetenschappelijk personeel en 2,4 fte ondersteunend personeel) en infrastructuur (inclusief huisvesting, ICT en accountantskosten). De overige 55% gaat naar projectmatige activiteiten ten behoeve van het aanjagen van onderzoek en het realiseren van de kerntaken van de Waddenacademie. Deze projectmatige activiteiten besteedt zij grotendeels uit aan derden. De Waddenacademie is daarmee primair een netwerkorganisatie en ambieert daarom geen substantieel eigen onderzoekbudget. Zij wil nadrukkelijk niet concurreren met bestaande kennisinstellingen.

2.3 Missie, kerntaken en werkwijze

Zoals besproken in sectie 2.1, liggen de wortels van de Waddenacademie in het rapport Ruimte voor de Wadden van de Commissie Meijer. Deze commissie stelde vast dat veel kennis over het Waddengebied versnipperd of slecht ontsloten was. De kennis was daardoor niet direct beschikbaar en toepasbaar voor beleid en bestuur. Ook was er indertijd te weinig coördinatie en integratie van kennis & onderzoek en onvoldoende afstemming tussen vraag naar & aanbod van kennis en de programmering van kennisontwikkeling. De Commissie Meijer constateerde bovendien lacunes op het gebied van monitoring op ecologisch terrein en een gebrek aan gedeelde kennis rond de samenhang tussen de Waddenzee als natuurgebied en de sociaal-economische positie van de bewoners in het Waddengebied en de belevingswaarde van de Waddenzee. Om al deze redenen heeft de rijksoverheid in 2008 de Waddenacademie opgericht.

Missie

De Waddenacademie verbindt kennis over het Waddengebied met betrekking tot ecologie, economie, geowetenschap, cultuurhistorie en klimaat & water en maakt deze toegankelijk en toepasbaar ('kennismakelaar'). Zo draagt de Waddenacademie bij aan de duurzame ontwikkeling van het Waddengebied, waar de waarden van de natuur en het landschap aan de basis staan van identiteit, welvaart en welzijn van bewoners, ondernemers en bezoekers. Aansluitend bij deze de missie heeft de Waddenacademie anno 2018 vier kerntaken: agenderen, programmeren, informeren en monitoren. In de nu volgende alinea's worden deze kerntaken verder besproken.

Agenderen

De Waddenacademie zet onderzoeksvragen die relevant zijn voor een economisch en ecologisch verantwoorde ontwikkeling van het Waddengebied op de bestuurlijke en wetenschappelijke agenda. Zij doet dit in samenspraak met beleid, beheer en belanghebbenden. Voorbeelden van activiteiten binnen deze kerntaak uit de periode 2013-2018 zijn het opstellen van een Trilaterale Kennisagenda in samenwerking met het Common Wadden Sea Secretariat (zie Appendix I voor meer informatie), het agenderen van zilte

teelt-onderzoek en het organiseren van een Waddenhuisberaad ten behoeve van de Gebiedsagenda Wadden 2050.

Programmeren

De Waddenacademie stimuleert een goede samenhang tussen regionaal, nationaal en internationaal Waddenonderzoek. Zij doet dit bijvoorbeeld door het bij elkaar brengen van verschillende partijen, het adviseren over Waddenfonds-projectaanvragen met een kenniscomponent en het opstellen van bovengenoemde Trilaterale Kennisagenda. Voorbeelden van thema's uit de periode 2013-2018 zijn vismigratie, de relatie tussen bodemdaling & aardgaswinning, cultuurhistorie van het vasteland grenzend aan de Wadden-zee en de samenhang tussen zeespiegelstijging, bodemdaling & sedimentatie.

Informereren

De Waddenacademie brengt de resultaten van Waddenonderzoek op een toegankelijke en verantwoorde wijze naar buiten. Zij bevordert een goede kennisuitwisseling tussen wetenschap, overheid, bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties, bijvoorbeeld door het organiseren van symposia en het publiceren van rapporten en adviezen. Daarnaast stimuleert de Waddenacademie kennisoverdracht aan het brede publiek, ambtenaren, beleidsmakers, studenten en onderzoekers door het organiseren van publieksevenementen en het uitbrengen van publicaties. Zij maakt ook overzichten van proefschriften, afstudeerscripties en Waddenonderzoekers en reikt tweejaarlijks de Waddenacademie-prijs uit voor het beste Wadden-gerelateerde proefschrift.

Monitoren

In 2016 heeft het Waddenfonds een extra kerntaak aan de Waddenacademie gegeven: monitoren, oftewel het in kaart brengen, bewaken van de wetenschappelijke kwaliteit en duiden van langjarige ontwikkelingen in het Waddengebied op basis van kennisbehoeften vanuit beheer, beleid en wetenschap. Het gaat om ontwikkelingen in het ecologisch, economisch en sociaal-cultureel domein. Voorbeelden van activiteiten binnen deze kerntaak uit de periode 2013-2018 zijn het ontwerpen van een blauwdruk voor geïntegreerde bilaterale monitoring van het Eems estuarium, de betrokkenheid bij het project WaLTER (advies over basismonitoring in het Waddengebied) en de ontwikkeling van een Waddenbarometer (integrale duurzaamheidsbarometer voor het waddengebied).

Werkwijze

De vijf portefeuillehouders voeren frequent gesprekken met allerlei spelers in het Waddengebied om te inventariseren welke kennisvragen er leven en prioriteit hebben. Bovendien zijn de portefeuillehouders actief in relevante netwerken zoals het Regiecollege Waddengebied en De Nieuwe Afsluitdijk. De Waddenacademie spant zich met betrokkenen in om onderzoeksvragen scherp te definiëren en te laten beantwoorden door excellente wetenschappers. Volgens deelt zij de nieuwe kennis zo breed mogelijk. Zij werkt zowel op eigen initiatief als op verzoek van partijen zoals Waddenfonds, Wadden Sea Board, Waddengemeenten, Waddenvereniging, Programma naar een Rijke Wadden-zee, Raad van Advies Waddenzeehavens, Coalitie Wadden Natuurlijk, Nederlandse Aardolie Maatschappij (NAM) en rijksoverheid. De verhouding tussen activiteiten op eigen initiatief en op verzoek is ongeveer 50-50. Ook vraagt de Waddenacademie elk jaar aan het Waddenfonds of er specifieke onderwerpen zijn waarover men een advies of rapport wil ontvangen. De Waddenacademie stelt elk jaar een werkprogramma op met concrete activiteiten per kerntaak.

Voorbeelden van concrete activiteiten zijn:

- › Uitzetten van onderzoek of overzichtsstudies (uitgevoerd door derden),
- › Inhoudelijk bijdragen aan (advies)rapporten, wetenschappelijke publicaties en overzichtsstudies,
- › Ondersteuning bieden bij het schrijven van subsidieaanvragen (o.a. Waddenfonds, EU Interreg en EU Erasmus Mundus),
- › Voorzitten van of zetelen in (advies)commissies (onder andere Trilaterale Kennisagenda-supertrio, Regiecollege Waddengebied, Scientific Steering Committee for the Long Term Subsidence Study of the Wadden Sea Region en Regionale Commissie Afsluitdijk),
- › Partijen met elkaar in contact brengen en gesprekken op gang brengen,
- › Organiseren of ondersteunen van brainstorm-bijeenkomsten, overleggen, workshops, symposia en conferenties,
- › Dissemineren van onderzoeksresultaten naar een breed publiek via (web-)publicaties, sociale media en publieksevenementen,
- › Incidenteel evalueren van Waddenfonds-projectvoorstellen en afgeronde projecten.

2.4 Conclusies van de vorige evaluatiecommissie

In september 2013 heeft de eerste evaluatiecommissie onder leiding van Mw. Margreeth de Boer (voormalig Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer) het werk van de Waddenacademie in de periode 2008-2013 beoordeeld. De belangrijkste conclusies en aanbevelingen staan hieronder samengevat.

Wetenschappelijke kwaliteit

De commissie oordeelde positief ('zeer goed') over de kwaliteit van het werk van de Wadden-academie en haar productiviteit. De multidisciplinaire beschrijvingen en analyses van het Waddensysteem vulden volgens de commissie een belangrijk hiaat in de gebruikelijke disciplinaire wetenschappelijke benadering.

Maatschappelijke relevantie

De vorige evaluatiecommissie oordeelde ook positief ('zeer groot') over de maatschappelijke relevantie van de activiteiten van de Waddenacademie. Diverse organisaties, waaronder de Waddenvereniging en het Common Wadden Sea Secretariat, uitten een hoge waardering voor onder andere rapporten en symposia van de Waddenacademie.

Levensvatbaarheid

De commissie was van mening dat de Waddenacademie haar bestaansrecht bewezen had. Met name natuur- en milieugerichte maatschappelijke organisaties en het bedrijfsleven (Noord-Nederlandse havenautoriteiten en NAM) waardeerden de structuur van kennisorganisatie met netwerkfunctie. De politieke en bestuurlijke organisaties in de Waddenprovincies leken minder waardering te hebben voor het werk van de Waddenacademie. Sommige burgers en ondernemers twijfelden over haar meerwaarde. De Waddenacademie kreeg daarom het advies om in de toekomst haar impact bij de politieke en bestuurlijke organisaties in de drie Waddenprovincies te vergroten en om actiever de kennisbehoefte van burgers, ondernemers en

overheden in het gebied op te pikken. Sectie 3.2 in dit rapport bespreekt hoe de Waddenacademie dit advies heeft uitgewerkt. Een andere aanbeveling was om partijen in de regio te stimuleren en assisteren bij het indienen van inhoudelijk sterke en wetenschappelijk verantwoorde projecten bij het Waddenfonds. Sectie 3.3 bespreekt de huidige betrokkenheid van de Waddenacademie bij Waddenfonds-projecten. Tot slot spoorde de vorige evaluatiecommissie de Waddenacademie aan om goed na te denken over haar toekomstige organisatievorm. Zij liet zich kritisch uit over eventuele taakuitbreiding van de Waddenacademie en over de plannen om een aanvraag te doen om als 'categorie-2-instituut' onderdeel te worden van UNESCO. De Waddenacademie heeft daarom van deze plannen afgezien en opereert sinds 1 juli 2014 als een stichting met basisfinanciering van het Waddenfonds. Sectie 3.3 reflecteert op deze beslissing.

3

Beoordeling

In dit hoofdstuk beschrijft de commissie haar beoordeling van de kwaliteit en maatschappelijke relevantie van de activiteiten van de Waddenacademie in de periode 1 juli 2013 tot en met 30 juni 2018. Tevens beoordeelt zij de toekomstperspectieven van de Waddenacademie en de inspanningen om wetenschappelijke integriteit, een diverse stafsamenstelling en vrije toegang tot publicaties te realiseren. De open gesprekken van de commissie met een groot aantal betrokkenen en belanghebbenden waren van grote waarde bij het tot stand komen van deze beoordeling. Het gedegen zelfevaluatierapport gaf de commissie een goed inzicht in de werkwijze van de Waddenacademie, met name door het beschrijven van 14 dossiers die de activiteiten van de Waddenacademie in een breder perspectief plaatsen en zo de ‘impact’ schetsen (bijvoorbeeld over zilte teelten, de Trilaterale Kennisagenda en het Waddenhuisberaad met de Gebiedsagenda Wadden 2050).

3.1 Wetenschappelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de wetenschappelijke kwaliteit van het werk van de Waddenacademie als **zeer goed**. De Waddenacademie heeft met een klein team en beperkte middelen een indrukwekkende hoeveelheid hoogkwalitatief werk verzet of laten verzetten. Zij weet excellente onderzoekers met een uitstekende reputatie aan zich te binden. Onafhankelijke derden toetsen rapporten formeel voordat ze openbaar gemaakt worden (‘review’). Dit resulteert in rapporten en adviezen van zeer hoge wetenschappelijke kwaliteit en maatschappelijke acceptatie. Dit wordt expliciet gewaardeerd door organisaties die onderdeel vormen van het netwerk van de Waddenacademie: de gesprekspartners van de commissie waren zeer tevreden over de kwaliteit van het werk van de Waddenacademie.

Hoewel de kwaliteit van individuele onderzoeksprojecten uitstekend is, is op twee vlakken verbetering mogelijk:

- › Gedurende de evaluatieperiode had de Waddenacademie geen expliciete overkoepelde strategische visie. Daarmee kenden veel initiatieven en adviezen een ad hoc-karakter. Hoewel het acteren op basis van individuele vragen en kansen die zich voor doen een eigen kracht heeft, bestaat het risico dat de onderlinge samenhang van het werk ontbreekt. Ook is zo de kans kleiner dat langs uitgezette lijnen en op basis van het stellen van prioriteiten over meerdere jaren kennis wordt verzameld en opgebouwd. Om tot een uitstekende wetenschappelijke kwaliteit over de gehele linie te komen, zou de Waddenacademie daarom een langetermijnstrategie in de vorm van een eigen kennisagenda moeten uitwerken. Dit komt uitgebreider aan bod in sectie 3.3.
- › Er is nog winst te boeken op multidisciplinariteit. De vijf portefeuillehouders vertegenwoordigen de meest relevante wetenschapsgebieden en zij worden aangevuld door de twaalfkoppige Wetenschappelijke Adviesraad. Echter, de Waddenacademie werkt nog te vaak binnen de silo’s van disciplines. In de toekomst zou de Waddenacademie explicieter moeten letten op de kansen voor het verder integreren van de disciplines.

3.2 Maatschappelijke relevantie

De commissie beoordeelt de maatschappelijke relevantie van het werk van de Waddenacademie als zeer groot. De algemene indruk is dat een brede groep van belanghebbenden de Waddenacademie nu beschouwt als een waardevolle en goed zichtbare kennisinstelling. De Waddenacademie heeft gedurende de evaluatieperiode een prominente rol gespeeld bij diverse projecten van grote maatschappelijke waarde voor het Waddengebied. De directe relevantie van haar werk voor een duurzame ontwikkeling in het Waddengebied komt sterk naar voren in haar rapporten en adviezen, de periodieke symposia en haar overige activiteiten. Voorbeelden zijn de initiatieven op het gebied van zilte teelt, het monitoringsplan Eems-Dollard, de relatie tussen bodemdaling & aardgaswinning en de samenhang tussen zeespiegelstijging, bodemdaling & sedimentatie.

De Waddenacademie heeft in een aantal gevallen ook invloed gehad op bestuurlijke beslissingen over beheer en investeringen in het Waddengebied. Het Regiecollege Waddengebied heeft bijvoorbeeld een aantal adviezen uitgebracht op basis van Waddenacademierapporten (onder andere de review 'Economisch Perspectief Waddenzeehavens', een rapport over duurzaam toerisme en het advies 'Naar een Rijke Waddenkust'). Een Waddenacademie-rapport over effectieve maatregelen om de bestanden van trekvis in de Waddenzee te versterken heeft geleid tot een aanpassing in de bouw van het project Vismigratierivier. Daardoor zal het mogelijk zijn om de optimale omstandigheden voor vismigratie te onderzoeken.

Naar aanleiding van het advies van de vorige evaluatiecommissie (onder leiding van Mw. Margreeth de Boer) heeft de Waddenacademie haar contacten in de regio geïntensiveerd. De portefeuillehouders zijn frequenter het gesprek aangegaan met belanghebbenden. Bovendien hebben zij zitting genomen in diverse relevante gremia zoals het Regiecollege Waddengebied en De Nieuwe Afsluitdijk. De halfjaarlijkse Waddenacademie-symposia zijn uitgegroeid tot bijeenkomsten waar de Waddengemeenschap elkaar ontmoet. Ook heeft de Waddenacademie talloze lezingen en andere publieksevenementen georganiseerd. De samenwerking met hogescholen in de regio is versterkt door het organiseren van Podiumdagen. De commissie concludeert dat het bereik van de Waddenacademie onmiskenbaar gegroeid is in de afgelopen vijf jaar. Niettemin lijken niet alle belanghebbenden voldoende in beeld te zijn geweest gedurende de evaluatieperiode. Een meer systematische keuze en benadering van belanghebbenden kan de acceptatie van de Waddenacademie nog vergroten. Hieronder bespreken we een aantal specifieke doelgroepen.

Bestuurlijke & politieke belanghebbenden

De Waddenacademie bedient de bestuurlijke en politieke belanghebbenden in het Waddengebied nog te weinig. Deze belangrijke doelgroep is zich onvoldoende bewust van de waarde van de Waddenacademie. Ook leeft er verwarring over de werkwijze en precieze rol van de Waddenacademie. Het is deze personen daardoor onvoldoende duidelijk hoe zij hun voordeel kunnen doen met het werk van de Waddenacademie. Daardoor wordt de kennis die de Waddenacademie genereert en ontsluit nog te weinig gebruikt bij de besluitvorming in de regio. Er ligt voor de Waddenacademie in de nabije toekomst een belangrijke taak om actiever het gesprek met deze doelgroep op te zoeken.

Kennisinstellingen

De Waddenacademie heeft een sterk en uniek netwerk van onderzoekers binnen diverse kennisinstellingen. De vertegenwoordigers van kennisinstellingen die de commissie gesproken heeft, benadrukten unaniem de relevantie en kwaliteit van het werk van de Waddenacademie. Het netwerk kan wellicht nog uitgebreid worden met meer personen uit bestuurslagen van de (kennis) instellingen.

De commissie kijkt met belangstelling naar de Young Wadden Academy. De Waddenacademie heeft deze in 2016 opgericht om jonge onderzoekers te stimuleren onderzoek te doen naar het Waddengebied. De Young Wadden Academy heeft in 2017 haar inauguratiesymposium georganiseerd. Momenteel is de Waddenacademie zich aan het beraden over de invulling van de taken van de Young Wadden Academy. De commissie juicht dit initiatief toe en moedigt de Waddenacademie aan om de Young Wadden Academy een substantiële invulling te geven.

De commissie is ook gecharmeerd van de activiteiten op het gebied van onderwijs, waaronder de 'livings labs'. De Waddenacademie heeft in samenwerking met de Hogeschool van Hall Larenstein een 'Saltcampus' ontwikkeld; dit is een 'living lab' voor onderwijs en onderzoek in samenwerking met ondernemers op het terrein van zilte teelt. Inmiddels zijn er vijf verschillende afstudeerprojecten op het gebied van zilte teelten uitgevoerd met de Universiteit Wageningen en de Vrije Universiteit. Uit de gesprekken van de commissie bleek ook dat bij de Rijksuniversiteit Groningen, waaronder ook de Campus Fryslân in Leeuwarden, veel enthousiasme bestaat om met de Waddenacademie en de Young Wadden Academy kansen te verkennen voor verdere samenwerking.

Zakelijke sectoren

Uit de gesprekken met vertegenwoordigers van zakelijke sectoren (recreatie, havens en visserij) rees een wisselend beeld. Waar sommige sectoren uitermate positieve ervaringen hadden met de Waddenacademie, voelden andere sectoren zich nog onvoldoende bediend. Het verhaal van de Waddenzeehavens is hierbij illustratief.

Tot twee jaar geleden had de Waddenacademie geen onderzoek laten doen naar de economie van Waddenzeehavens. Na een stevig gesprek naar aanleiding van het zogenaamde Waddenhuisberaad hebben de Waddenzeehavens en de Waddenacademie besloten om samen te gaan werken. Dit heeft geleid tot een review over het economisch perspectief van de Waddenzeehavens. De sector beschouwt deze overzichtsstudie als heel waardevol. Bovendien hebben de Waddenzeehavens bij de review samengewerkt met de particuliere natuurbescherming. Zij respecteren nu elkaars perspectief. Dit heeft geleid tot het zogenaamde 'Pact van Marrum', waarin de Waddenzeehavens en de Coalitie Wadden Natuurlijk gezamenlijk instaan voor natuur en havens van wereldklasse in het Waddengebied.

Enerzijds illustreert dit voorbeeld de potentie van de Waddenacademie om verschillende partijen bij elkaar te brengen (kennismakelaarsfunctie). De partijen kunnen daardoor samenwerken aan de duurzame ontwikkeling van het Waddengebied op basis van betrouwbare wetenschappelijke kennis. Anderzijds toont dit voorbeeld dat de Waddenacademie kennisvragen vaak op een tamelijk toevallige (niet systematische) wijze oppikt. Hoewel be-

langhebbenden zelf ook een verantwoordelijkheid hebben om de Waddenacademie actief te benaderen, zou het goed zijn als de Waddenacademie meer systematisch te werk zou gaan bij het inventariseren van kennisvragen die in de regio leven.

Natuurorganisaties en terreinbeheerders

De gesprekken met vertegenwoordigers van de Coalitie Wadden Natuurlijk leidden tot dezelfde conclusie als in bovenstaande alinea: de Waddenacademie gaat niet systematisch te werk bij het oppikken van de kennisbehoefte van belanghebbenden en niet alle belanghebbenden worden voldoende bediend. De commissie heeft de indruk dat de prioriteiten en de rapporten van de Waddenacademie niet goed aansluiten bij wat er leeft bij de groene niet-gouvernementele organisaties (NGO's). Ook hebben de groene NGO's het gevoel dat ecologie bij de Waddenacademie ondergesneeuwd is ten opzichte van de andere wetenschappelijke disciplines.

Burgers (brede publiek)

De Waddenacademie is in de evaluatieperiode actief de regio in gegaan om het grote publiek te informeren over het Waddengebied. Voorbeelden van publieksevenementen zijn Oerolcolleges, Oerol-expeditieprojecten, lezingenreeksen en Podiumdagen op hogescholen. Voorbeelden van publicaties voor een breed publiek zijn opinieartikelen in het Friesch Dagblad, WadWeten-nieuwsberichten, berichten op de Waddenacademie-website en 'posts' op sociale media. De Waddenacademie heeft met deze activiteiten veel mensen bereikt, zoals blijkt uit de deelnemersaantallen en web-statistieken. De commissie vindt dat de Waddenacademie uitermate actief is geweest op dit terrein en prijst deze inspanningen.

3.3 Levensvatbaarheid

De commissie beschouwt de levensvatbaarheid van de Waddenacademie als **zeer groot**. De toegevoegde waarde van de Waddenacademie staat niet ter discussie, ook niet bij partijen die kritische geluiden laten horen ten aanzien van onderdelen van het werk van de Waddenacademie. Wetenschappelijk onderzoek zal naar de verwachting van de commissie in de toekomst toenevend interdisciplinair van aard worden. Dat betekent dat de verbindende rol van de Waddenacademie steeds belangrijker wordt. De Waddenacademie is ook goed aangehaakt in de verschillende gremia van en voor het Waddengebied (zie Appendix I) en heeft daar inbreng op basis van de onderzoeksresultaten en kennisagenda. Bovendien ligt er voor de Waddenacademie een logische rol bij het invullen van de kenniscomponent van diverse Wadden-gerelateerde beleidsinitiatieven, zoals het Investeringskader Waddengebied, de Gebiedsagenda 2050, een Beheerautoriteit voor het Waddengebied en de Trilaterale kennisagenda. Niettemin zijn er een aantal bedreigingen voor het toekomstig succes van de Waddenacademie. We bespreken deze bedreigingen hieronder en geven in hoofdstuk 4 aanbevelingen om ze het hoofd te bieden.

Strategie

Zoals in sectie 3.1 aangestipt werd, heeft de Waddenacademie geen formele strategie of overkoepelende visie. De werkzaamheden hebben een tamelijk versnipperd karakter, met een sterke nadruk op faciliteren. Daardoor kan de

Waddenacademie lenig inspelen op de behoeftes in de regio. De commissie vindt het enerzijds belangrijk dat de academie deze werkzaamheden op basis van concrete vragen en kansen voortzet, om de verankering in de regio te waarborgen. Anderzijds acht de commissie het ook belangrijk dat de academie haar werkzaamheden verbindt met een langetermijnstrategie om haar wetenschappelijke kwaliteit en maatschappelijke relevantie naar het hoogste niveau te tillen.

Uit de gesprekken met de commissie bleek dat de Waddenacademie haar langetermijnstrategie wil koppelen aan de implementatie van de Trilaterale Kennisagenda. De commissie beaamt dat trilaterale samenwerking belangrijk is omdat de Waddenzee niet ophoudt bij de grens. Een trilaterale samenwerking is echter moeilijk voorspelbaar. Het is daarom niet wenselijk om de strategie van de organisatie daar volledig vanaf te laten hangen. Het ligt voor de hand om een eigen langetermijnstrategie op te stellen in de vorm van een regionale en nationale versie van de bestaande Trilaterale Kennisagenda. Het advies is om daarbij aan te sluiten op de thema's van het Investeringskader Waddengebied. Deze kennisagenda, toegespitst op de Nederlandse situatie, zal het versnipperde karakter uit de activiteiten halen en kan waarborgen dat langs uitgezette onderzoeklijnen en prioriteiten over meerdere jaren kennis wordt verzameld en opgebouwd. Dit zal bijdragen aan de verdere versterking van de wetenschappelijke kwaliteit en maatschappelijke 'impact' van de Waddenacademie.

Diverse belanghebbenden, waaronder de zakelijke sectoren, hebben in de gesprekken met de commissie het belang van duurzame ontwikkeling vanuit een internationaal perspectief benadrukt. Dit is van belang bij het uitwerken van de strategie. De commissie ziet voor de Waddenacademie goede kansen om aan te sluiten bij duurzaamheid, waarbij economische ontwikkeling en aandacht voor sociale vraagstukken gekoppeld worden aan actief natuurherstel. Hiermee richt men duurzaamheid op de creatie van waarde voor zowel mens als natuur, in plaats van op het sluiten van compromissen. Dit vraagt om gedegen kennis, vaak vanuit diverse wetenschappelijke disciplines. Dit sluit goed aan bij de sterke netwerkfunctie van de Waddenacademie. Dit denken sluit ook uitstekend aan bij het aanwijzen van de Waddenzee als werelderfgoed door Denemarken, Duitsland en Nederland.

Vergroten van de slagkracht

Met het oog op de hierboven besproken strategie is het belangrijk om de slagkracht van de Waddenacademie te vergroten. In de gesprekken is dit punt meermalen naar voren gekomen. Daarbij denkt de commissie met name aan de volgende aspecten:

- › Hoewel de Waddenacademie niet de wens heeft om zelf onderzoeksgelden te beheren, kan zij mogelijk een rol spelen bij het genereren van onderzoeksgelden. Bijvoorbeeld door een lobby om financiële middelen vrij te maken voor Waddenonderzoek bij organisaties als NWO, de Europese Commissie en TTW (het NWO-domein Toegepaste en Technische Wetenschappen, voorheen STW). De uitwerking en implementatie van de strategie, uiteindelijk ten behoeve van de duurzame ontwikkeling in het Waddengebied, vraagt immers om aanzienlijk meer onderzoek dan de Waddenacademie zelf met het bescheiden budget kan (laten) uitvoeren.
- › De in sectie 3.2 genoemde (nog) meer proactieve benadering van de omgeving zal de erkenning en bekendheid van de Waddenacademie vergroten en daarmee verder bijdragen aan haar slagkracht en levensvatbaarheid.

- › De slagkracht van de Waddenacademie kan verder worden vergroot door het veranderen van de huidige financieringsstructuur. Op dit moment is er sprake van een jaarlijkse begrotingsgoedkeuring door het Waddenfondsbestuur. Het zou goed zijn om dit systeem om te zetten in een langjarige financiering met afspraken over het afleggen van verantwoording over onderwerpen die in de langetermijnstrategie door de beide partners zijn geaccepteerd. Dit wordt verder besproken aan het eind van sectie 3.3.

Leiderschap en organisatiestructuur

De portefeuillehouders en bureaumedewerkers zetten zich met grote gedrevenheid in voor de Waddenacademie. Ook heeft de commissie de stellige indruk dat de portefeuillehouders hun netwerk actief gebruiken ten behoeve van de taken van de Waddenacademie. Zij dragen kennis actief uit, bijvoorbeeld door middel van het geven van lezingen. Zij hebben leiderschap getoond in concrete projecten en zeker ook bij de ontwikkeling van de Trilaterale Kennisagenda, waarin de portefeuillehouders een centrale rol hebben gespeeld.

Na de beginperiode onder de vleugels van de KNAW, opereert de Waddenacademie sinds 1 juli 2014 als een stichting met basisfinanciering van het Waddenfonds. De commissie heeft begrip voor de beslissing van de KNAW om de Waddenacademie af te stoten. Niettemin is deze ontwikkeling, in combinatie met de decentralisatie van het Waddenfonds in 2012, niet voordelig geweest voor de positie van de Waddenacademie. Het huidige financieringssysteem plaatst de Waddenacademie namelijk in een te afhankelijke positie. Dit resulteert in een uitdagende balansoefening tussen reactief en proactief werken. Dit kan leiderschap als kennisinstituut voor het Waddengebied bemoeilijken. De Waddenacademie mag en kan zich in de interactie met belanghebbenden meer proactief en strategisch opstellen.

Bijdrage aan kennishuishouding

De Waddenacademie heeft de commissie nadrukkelijk gevraagd om te reflecteren op de wijze waarop de academie in de afgelopen vijf jaar een bijdrage heeft geleverd aan de vierde doelstelling van het Waddenfonds ('het ontwikkelen van een duurzame kennishuishouding ten aanzien van het Waddengebied'). In haar zelfevaluatierapport schrijft de Waddenacademie dat zij van mening is dat er in de afgelopen vijf jaar stappen zijn gezet, wat niet betekent dat de kennishuishouding van het Waddengebied 'af' is. Zij illustreert de verbeterde kennishuishouding met een aantal voorbeelden:

- › Het aantal jonge gepromoveerde wetenschappers dat zich met het Waddengebied bezighoudt, is toegenomen.
- › De Young Wadden Academy is opgericht.
- › Er heeft voor 15 miljoen euro onderzoek plaatsgevonden in vier grote projecten die voornamelijk door het Waddenfonds zijn gefinancierd. De Waddenacademie heeft deze projecten geëvalueerd en positief beoordeeld.
- › De Trilaterale Kennisagenda is in mei 2018 door de regeringen van de drie Waddenlanden aangenomen en er is een implementatieplan opgesteld.
- › De 'position papers' van de Waddenacademie hebben de kennis over het Waddengebied vergroot.
- › Er is nu echt sprake van een 'Wadden community'.

De commissie kan zich in bovenstaande zelfevaluatie vinden. Overigens zou het bijdragen aan de kennishuishouding niet zo zeer de nadruk moeten hebben in de externe communicatie van de Waddenacademie, maar vooral het bijdragen aan de duurzame ontwikkeling van het Waddengebied door het genereren, verbinden en toegankelijk maken van wetenschappelijke kennis. De Waddenacademie kan haar bijdrage aan de vierde Waddenfondsdoelstelling nog vergroten op drie manieren:

- › Zij kan een platform opzetten dat data en informatie over het vindbaar en (her)bruikbaar maakt.
- › Zij kan haar slagkracht vergroten (zie bespreking hierboven).
- › Zij kan een logische rol spelen bij het evalueren van Waddenfondsprojecten met een kenniscomponent (zie ook hieronder).

Relatie met het Waddenfonds

De commissie constateert dat de verantwoordelijkheid voor het Waddenfonds in 2012 overgedragen is van het Rijk naar de Waddenprovincies. Het huidige bestuur van het Waddenfonds bestaat uit gedeputeerden en statenleden. Deze decentralisatie heeft de verhoudingen tussen de belanghebbenden verschoven en daarmee ook de investeringen. De grote vraag is hoe deze ontwikkelingen zich verhouden tot het internationaal en nationaal belang van het Waddengebied en de doelstellingen en taken van de Waddenacademie.

De samenwerking tussen Waddenacademie en Waddenfonds is in het jongste verleden niet altijd soepel verlopen. De Waddenacademie wil graag structureel betrokken worden bij het selecteren en evalueren van Waddenfondsprojecten met een kenniscomponent. De vorige evaluatiecommissie (onder leiding van Mw. Margreeth de Boer) adviseerde de Waddenacademie ook om partijen in de regio te assisteren bij het indienen van inhoudelijk sterke en wetenschappelijk verantwoorde projecten bij het Waddenfonds. Recent heeft de academie samen met Royal HasKoning/DHV een set indicatoren opgesteld voor het evalueren van door het Waddenfonds gefinancierde projecten, inclusief het Investeringskader Waddengebied. Het Waddenfonds heeft vrijwel alle adviezen van de Waddenacademie overgenomen, behalve dat het Waddenfonds uitsluitend op het niveau van projecten wil evalueren terwijl de Waddenacademie adviseert om ook effecten op gebiedsniveau te evalueren. Vanuit de doelstelling van het Waddenfonds en de Waddenacademie zou het gebiedsniveau zeker moeten worden betrokken. Daarmee versterkt ook het Waddenfonds haar positie. De Waddenacademie is optimistisch over haar kansen om bij het vervolg van dit project betrokken te worden. De organisaties zijn het erover eens dat het logisch is dat de Waddenacademie uitsluitend betrokken wordt bij de evaluatie van projecten met een kenniscomponent. De commissie vindt de Waddenacademie inderdaad een voor de hand liggende partner bij dergelijke projectevaluaties. De Waddenacademie wil ook graag afspraken over een meerjarenfinanciering maken met het Waddenfonds. De commissie spreekt zich hierover uit in hoofdstuk 4.

3.4 Samenvatting in numerieke scores

Aansluitend bij de kwalitatieve beoordeling beschreven in sectie 3.1 t/m 3.3, heeft de commissie de Waddenacademie een cijfer toegekend voor de drie evaluatiecriteria. De vier mogelijke cijfers zijn 1=uitstekend, 2=zeer goed, 3=goed, 4=onvoldoende.

	Wetenschappelijke kwaliteit	Maatschappelijke relevantie	Levensvatbaarheid
Beoordeling 2013-2018	2	2	2

3.5 Wetenschappelijke integriteit

De commissie ziet geen reden om de wetenschappelijke integriteit van de Waddenacademie in twijfel te trekken. De Waddenacademie lijkt dit onderwerp serieus te nemen. De wetenschappelijk medewerkers van de Waddenacademie en de onderzoekers die door de Waddenacademie worden betrokken bij haar werkzaamheden zijn verplicht om zich te gedragen naar de wetenschappelijke gedragscode van de VSNU. Tevens is de klachtenregeling inzake schending van wetenschappelijke integriteit van de KNAW van toepassing. Gedurende de evaluatieperiode zijn geen klachten over wetenschappelijke integriteit ingediend jegens of door de Waddenacademie. Aandacht voor integriteit heeft binnen de Waddenacademie ook tot aanvullende praktijken geleid. De portefeuillehouders treden bijvoorbeeld niet op als promotor van Waddenonderzoekers om alle schijn van belangenverstrengeling te vermijden.

Wel constateert de commissie dat de Waddenacademie de middelen uit haar aanjaagbudget op een enigszins subjectieve wijze toekent. Zij selecteert naar eigen zeggen 'de beste mensen' om projecten uit te voeren. Enerzijds is dit niet geheel onlogisch voor een netwerkorganisatie waarin het netwerk van de portefeuillehouders actief gebruikt wordt voor het invullen van de taken van de academie. Anderzijds zou dit mogelijk anderszins kunnen leiden tot 'blinde vlekken' voor geschikte onderzoeksinstellingen en tot ongelijke kansen voor onderzoekers om bij Waddenacademie-onderzoek betrokken te raken. Het zou daarom goed zijn om hier meer systematisch en objectief te werk te gaan.

3.6 Diversiteit

De Waddenacademie baseert haar diversiteitsbeleid op het diversiteitsbeleid van de KNAW. De academie streeft er naar eigen zeggen naar om een divers personeelsbestand van wetenschappers en ondersteunende functies te realiseren, dat wil zeggen een afspiegeling van de samenleving en de onderzoekswereld. Het verenigen van verschillende wetenschapsgebieden en perspectieven vormt een essentieel onderdeel van de werkwijze van de Waddenacademie. De relevante wetenschapsgebieden lijken inderdaad goed

vertegenwoordigd binnen de organisatie. Daarbij vergroot de twaalfkop-pige Wetenschappelijke Adviesraad de reikwijdte van de Waddenacademie aanzienlijk.

Wat betreft de genderdiversiteit vindt de commissie echter dat er veel ruimte voor verbetering is. In september 2018 was de vertegenwoordiging van vrouwen binnen de Waddenacademie-organisatie als volgt: een op vijf portefeuillehouders, twee op drie bureaumedewerkers, twee op zeven leden van de Raad van Toezicht, twee op twaalf leden van de Wetenschappelijke Adviesraad en twee op vijf leden van de Young Wadden Academy. De commissie adviseert de Waddenacademie zich verder in te spannen om de genderdiversiteit onder haar gelederen te vergroten (gericht op het landelijk geaccepteerde percentage van 30 %) en om jonge wetenschappers bij haar werk te betrekken.

3.7 Open Access

Gedurende de evaluatieperiode heeft de Waddenacademie alle wetenschappelijke publicaties waar zij inhoudelijk en/of financieel bij betrokken was, binnen zes maanden publiek toegankelijk gemaakt. Daarnaast is zij bezig met een initiatief om Waddenpublicaties in de trilaterale Waddenbibliotheek met digitale technieken te traceren en digitaal beschikbaar te stellen.

De commissie juicht deze initiatieven om kennis vrij toegankelijk te maken toe. De Waddenacademie kan een stap verder te zetten door onderzoeksdata, monitoringsdata en andere informatie over het Waddengebied vindbaar en toegankelijk te maken via een centraal platform en daar goede bekendheid aan te geven bij haar belanghebbenden.

4

Aanbevelingen

Voortbordurend op de beoordeling in hoofdstuk 3, heeft de commissie een serie aanbevelingen geformuleerd. Hiermee kan de Waddenacademie in de toekomst haar wetenschappelijke kwaliteit, maatschappelijke relevantie en levensvatbaarheid verder vergroten.

1. Visie en strategie

Ontwikkel een langetermijn-kennisagenda, gebaseerd op de Trilaterale Kennisagenda

De Waddenacademie heeft gedurende de evaluatieperiode met beperkte middelen prachtige resultaten bereikt. Zij heeft een uniek multidisciplinair netwerk gerealiseerd. Nu is de tijd rijp om de volgende stap te zetten en het werk van de Waddenacademie naar het hoogste niveau te tillen. Daartoe is het essentieel dat de Waddenacademie een eigen overkoepelde visie en strategie ontwikkelt. Met andere woorden: de Waddenacademie zou vast moeten stellen welke grote thema's in de komende jaren de drijvende kracht achter haar werkzaamheden zullen vormen.

Hiervoor is de reeds opgestelde Trilaterale Kennisagenda een uitstekend vertrekpunt. De commissie adviseert om deze internationale kennisagenda te vertalen naar een strategische kennisagenda voor het Nederlandse Waddengebied, met drie tot vijf grote thema's die aansluiten bij het Investeringskader Waddengebied. Diverse belanghebbenden (waaronder het Waddenfonds en de zakelijke sectoren) hebben behoefte aan een dergelijke regionale kennisagenda. De commissie denkt dat deze kennisagenda ook een basisvoorwaarde is voor noodzakelijk geachte langetermijnfinanciering door het Waddenfonds. Bovendien is het een goede basis voor overeenstemming van de agenda met het Waddenfonds (zie aanbeveling 4).

Bij het ontwikkelen van de interne kennisagenda zijn de volgende punten belangrijk:

- › De Trilaterale Kennisagenda vormt de basis. Er blijft dus aandacht voor het internationale perspectief. Daarbij kan inspiratie worden geput uit het aanwijzen van het Waddengebied als werelderfgoed door Denemarken, Duitsland en Nederland. De Waddenacademie kan ook bekijken of het nuttig is om aan te sluiten bij de 'sustainable development goals' van de Verenigde Naties.
- › Er is aansluiting bij de thema's van het Investeringskader Waddengebied van de Waddenprovincies.
- › Het is belangrijk om na te denken over een proces om de inbreng van de belanghebbenden (bijvoorbeeld zakelijke sectoren, groene NGO's en overheden) bij de uitwerking van de kennisagenda te waarborgen. Deze inbreng moet echter niet leiden tot een verzameling ad hoc onderwerpen.
- › De essentie van de doelstelling van de Waddenacademie is het bijdragen aan de **duurzame ontwikkeling van het Waddengebied** door het genereren, verbinden en toegankelijk maken van wetenschappelijke kennis. Het is belangrijk om dit centraal te stellen want het maakt de maatschappelijke relevantie van het werk van de Waddenacademie direct helder en het spreekt jonge mensen (studenten) aan. De commissie ziet voor de Waddenacademie in dit verband goede kansen om aan te sluiten bij een implementatie van het thema duurzaamheid waarbij economische ontwikkeling en aandacht voor sociale vraagstukken gekoppeld worden aan actief natuurherstel in het Waddengebied. Hiermee richt men duurzaamheid op het creëren van waarden voor mens en natuur, in plaats van op het beperken van verlies en het sluiten van compromissen.

- › Het is belangrijk om te waarborgen dat steeds een bewuste keuze wordt gemaakt tussen disciplinair of interdisciplinair onderzoek. Interdisciplinair werken ligt in veel gevallen voor de hand, gezien de taken van de Waddenacademie en het belang van probleemgestuurd (of liever oplossingsgericht) onderzoek met strategische relevantie.
- › De commissie benadrukt dat het **geenszins** haar bedoeling is dat de Waddenacademie haar huidige ('ad hoc') werkzaamheden staakt. Deze activiteiten moeten naast de overkoepelende strategie blijven bestaan. In veel gevallen zal de Waddenacademie deze activiteiten ook in kunnen bedden in de thema's van de strategische kennisagenda.

2. Bereik

Creëer een systematisch stakeholders-overleg, voor zowel het agenderen van nieuwe kennisvragen als het delen van bestaande kennis

De Waddenacademie heeft in korte tijd een uniek netwerk opgebouwd. Haar bereik is onmiskenbaar gegroeid tijdens de evaluatieperiode. Het netwerk kan in de toekomst nog verder uitgebreid en versterkt worden. Gedurende de evaluatieperiode zijn namelijk niet alle belanghebbenden voldoende in beeld geweest. Sommige contacten lijken afhankelijk van een eenmalig proces of toevallige ontmoetingen. De commissie moedigt de Waddenacademie aan om garanties in te bouwen om met alle relevante partijen in gesprek te blijven. Het zou goed zijn om een manier te vinden om dit te waarborgen, bijvoorbeeld in het kader van de Gebiedsagenda 2050-bijeenkomsten.

Het valt op dat de bestuurlijke en politieke belanghebbenden niet unaniem overtuigd en/of op de hoogte zijn van de inspanningen en resultaten van de Waddenacademie. Hoewel dit ongetwijfeld niet volledig aan de Waddenacademie te wijten is, is het wel de taak van de Waddenacademie om deze situatie te verbeteren. De commissie adviseert de Waddenacademie om actief het gesprek aan te gaan met deze belangrijke doelgroep en eventuele verschillen in denkkader te overbruggen. Dit kan bijvoorbeeld door het organiseren van bijeenkomsten voor gemeenteraden en provinciale staten. Ook regelmatig inhoudelijk overleg met provinciebestuurders over actuele vraagstukken ten aanzien van het Waddengebied kan in dit verband waardevol zijn.

De commissie adviseert ook om meer systematisch te werk te gaan bij het inventariseren van kennisvragen die bij de zakelijke sectoren en groene NGO's in de regio leven. Het is belangrijk dat de Waddenacademie niet alleen de aanwezige kennis zendt, maar ook actief het gesprek aangaat en uitnodigend is voor deze partijen, zodat de Waddenacademie met (het uitzetten van) onderzoek antwoord kan geven op de vragen die er leven. Dit blijkt goed uit het voorbeeld van de Waddenzeehavens in hoofdstuk 3. Wellicht is het mogelijk om een bestuurskundige/adviseur in te schakelen om een verstaalslag te maken naar relevante doelgroepen. Binnen de kennisinstellingen kan het netwerk van de Waddenacademie wellicht nog uitgebreid worden met meer personen uit bestuurslagen en meer jonge onderzoekers (zie ook aanbeveling 6).

3. Onafhankelijke opstelling

Draag de noodzakelijkheid van de onafhankelijkheid van het wetenschappelijk onderzoek uit.

De Waddenacademie benadrukt dat zij een onafhankelijke instelling is. Hoewel zij betaald wordt uit het Waddenfonds, stelt zij zich onafhankelijk op en kan zij niet beschouwd worden als een project van het Waddenfonds. In de interactie met andere belanghebbenden lijkt de Waddenacademie zich echter regelmatig bescheiden en afwachtend op te stellen. Tijdens de gesprekken werd bijvoorbeeld genoemd dat de Waddenacademie als katalysator optreedt en daardoor per definitie weinig zichtbaar is en zich de resultaten niet altijd toe kan eigenen.

In de optiek van de commissie is er niets op tegen om vanuit een bescheiden rol als kenniskatalysator op te treden, maar dit is niet altijd nodig. In de interactie met belanghebbenden mag de academie zich minder afwachtend en bescheiden opstellen. De kennis die is opgebouwd en de sterke netwerkfunctie die de academie gerealiseerd heeft, geven een grote potentie om een meer proactieve, strategische rol aan te nemen. De uitwerking en implementatie van een kennisagenda/strategie zoals beschreven in aanbeveling 1 vraagt hier ook om.

4. Relatie met het Waddenfonds

Verbeter op strategische wijze de relatie met het Waddenfonds.

De samenwerking tussen Waddenfonds en Waddenacademie is in het verleden niet altijd soepel verlopen. Beide partijen hebben behoefte aan een verbetering van deze situatie. De commissie roept de betrokkenen op om in gesprek te blijven en elkaars positie en belangen te erkennen, zodat zij samen kunnen werken aan een duurzame ecologische, sociale en economische ontwikkeling van het Waddengebied op basis van hoogwaardige wetenschappelijke kennis. De commissie gaat ervan uit dat de relatie tussen de Waddenacademie en het Waddenfonds spoedig zal verbeteren. Het zou goed zijn als Waddenacademie- en fonds op korte termijn afspraken zouden maken over de betrokkenheid van de Waddenacademie bij het evalueren van Waddenfonds-projecten met een kenniscomponent. Dit is een logische vervolgstap van het project met Royal HasKoning/DHV waarin een set van indicatoren werden opgesteld voor het evalueren van Waddenfonds-projecten.

De Waddenacademie wil de afspraken met het Waddenfonds graag vastleggen in een meerjarenafspraak gebaseerd op meerjarige financiering. De commissie is van mening dat de aard van de werkzaamheden van de Waddenacademie inderdaad vragen om meerjarige financiering (bijvoorbeeld voor een periode van tien jaar) en zich niet leent voor een subsidiesystematiek gebaseerd op kortlopende projecten. Meerjarige financiering is essentieel voor het verkrijgen van een fundament voor de ontwikkeling en uitvoering van een meerjarige strategie (aanbeveling 1). Juist deze meerjarige strategie is naar de overtuiging van de commissie van grote waarde voor de doelstellingen van het Waddenfonds en de betrokken provincies, omdat de strategie wetenschappelijke kennis kan leveren voor het uitdenken en implementeren van duurzame ontwikkeling van het Waddengebied. Bij het Waddenfonds vraagt dit om het maken van een uitzondering op de provinciale subsidiesystematiek. De Waddenacademie zou op haar beurt een meerjarig visiedocument moeten ontwikkelen. De interne kennisagenda zoals

beschreven onder aanbeveling 1 kan als zodanig fungeren. Bovendien zullen de partijen vooraf duidelijke afspraken moeten maken over jaarprogramma's en de verantwoording op basis van performance-indicatoren (afrekenbare doelen).

5. Open data

Realiseer op korte termijn een platform om data en informatie over het Waddengebied vindbaar en (her)bruikbaar te maken

De Waddenacademie kan een voortrekkersrol nemen in het vindbaar en toegankelijk maken van data en informatie over het Waddengebied.

De commissie denkt hierbij aan een centraal platform dat systematisch onderzoeksdata, gebiedsmonitoringdata, publicaties en andere informatie beschikbaar stelt voor (her)gebruik door belanghebbenden, variërend van ondernemers tot wetenschappers en beleidsmakers. Een dergelijk data-platform is van onschatbare waarde voor alle sectoren en zal het 'eigen kapitaal' van de Waddenacademie vormen. Op deze manier kan de Waddenacademie een nog grotere bijdrage leveren aan de vierde doelstelling van het Waddenfonds.

6. Jonge onderzoekers en onderwijs

Richt de Young Wadden Academy ook in als een brede netwerkorganisatie voor jonge onderzoekers

De commissie is gecharmeerd van de Young Wadden Academy en de initiatieven op het gebied van onderwijs, waaronder de 'living labs'. De Waddenacademie mag hier sterker op inzetten en de Young Wadden Academy een substantiële invulling geven. Het door de commissie ervaren enthousiasme bij kennisinstellingen mag hierbij als uitnodigend worden beschouwd.

7. Aanjaagbudget

Ontwikkel een systematiek voor de verdeling van middelen

De Waddenacademie lijkt tamelijk willekeurig te werk te gaan bij het toekennen van middelen uit haar aanjaagbudget. De commissie adviseert om na te denken over een aanpak waarbij voor kennisinstellingen gelijke kansen bestaan om met de Waddenacademie samen te werken. Het helpt daarbij om systematisch bij te houden welke onderzoekers, onderzoeksbureaus of andere instellingen financiële middelen van de Waddenacademie ontvangen. Het is belangrijk dat keuzes gemotiveerd kunnen worden en dat de toekenningsprocedure objectief en transparant is.

8. Diversiteit

Zet in op grotere diversiteit m.b.t. vrouwen en jongeren.

De commissie benadrukt dat een diverse stafsamenstelling die gezien kan worden als een afspiegeling van de Nederlandse samenleving (onder meer in termen van geslacht en leeftijd) de organisatie ten goede zal komen. De Waddenacademie mag zich verder inspannen om de diversiteit binnen haar gelederen te vergroten. Het is bijvoorbeeld raadzaam om bij de invulling van de komende vacatures van twee portefeuillehouders uit te kijken naar sterke vrouwelijke en/of jonge wetenschappers. De academie zou ook het percentage vrouwen in de Raad van Toezicht en de Wetenschappelijke Adviesraad aanzienlijk moeten verhogen, naar tenminste 30%.

9. Fondsen genereren

Ga op zoek naar andere fondsen

Uit de gesprekken met wetenschappers bleek dat er grote behoefte is aan fondsen, bijvoorbeeld voor de implementatie van de Trilaterale Kennisagenda. De Waddenacademie kan in de toekomst wellicht een grotere rol spelen bij het genereren van fondsen, bijvoorbeeld door een lobby bij organisaties als NWO, de Europese Commissie en TTW. Dit zal ook de inzet van kennisinstituten voor de uitwerking en implementatie van de Nederlandse kennisagenda (aanbeveling 1) ten goede komen en daarmee uiteindelijk de kansen voor op kennis gebaseerde duurzame ontwikkeling van het Waddengebied vergroten.

Appendices

- I** Alfabetisch overzicht van enkele relevante gremia en initiatieven
- II** Beknopt Curriculum Vitae van de commissieleden
- III** Programma werkbezoeken evaluatiecommissie
- IV** Aanvullende informatie over organisatie

Appendix I

Alfabetisch overzicht van enkele relevante gremia en initiatieven

- › **Beheerautoriteit voor de Waddenzee.** In een kamerbrief van januari 2018 informeren Minister Van Nieuwenhuizen (I&W) en minister Schouten (LNV) de Tweede Kamer over de verkenning om te komen tot een beheerautoriteit voor de Waddenzee. Met deze beheerautoriteit wil het kabinet een integraal beheerplan tot stand brengen met een betere bescherming van natuurgebieden en beter visbeheer. De verkenning wordt uitgevoerd door AT Osborne, onder leiding van Herbert Bos. De Waddenacademie ziet voor zichzelf kansen in een formele betrokkenheid bij de kenniscomponent van deze beheerautoriteit.
- › **Coalitie Wadden Natuurlijk (CWN).** De Coalitie Wadden Natuurlijk werkt samen met overheden en bedrijven aan het herstel van de natuur in het Waddengebied. Zij biedt haar kennis en ervaring aan om te komen tot een verantwoord medegebruik. De CWN bestaat uit samenwerkende natuurorganisaties: Waddenvereniging, Vogelbescherming Nederland, Stichting WAD en de vijf terreinbeheerders (Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, Landschap Noord-Holland, It Fryske Gea en Stichting Het Groninger Landschap). In het kader van de evaluatie heeft de commissie gesproken met Quirin Smeele (Natuurmonumenten) en Michiel Firet (Staatsbosbeheer).
- › **Common Wadden Sea Secretariat.** Het Common Wadden Sea Secretariat coördineert, stimuleert en ondersteunt de activiteiten van de Wadden Sea Board. Het secretariaat is opgericht in 1987 en bevindt zich in Wilhelmshaven (Duitsland). Bij het tot stand komen van de Trilaterale Kennisagenda heeft de Waddenacademie nauw samengewerkt met het Common Wadden Sea Secretariat.
- › **Gebiedsagenda Wadden 2050.** De Gebiedsagenda Wadden 2050 is een gezamenlijk initiatief van Rijk en regio om een nieuwe gezamenlijke en integrale gebiedsagenda voor het Waddengebied te ontwikkelen. Naast beleidsvoornemens en maatregelen voor de korte en lange termijn bevat de gebiedsagenda ook een kennisagenda. De Gebiedsagenda Wadden 2050 volgt op de Structuurvisie Waddenzee (voorheen PKB Waddenzee) waarin het Rijk haar beleid voor de Waddenzee tot 2019 had vastgelegd. In maart 2017 is de ‘Beleidsverkenning toekomstige rol en ambitie Rijk en Regio voor het Waddengebied’ afgerond. In februari 2016 hebben de Waddenacademie en het Programma naar een Rijke Waddenzee op verzoek van het toenmalige Ministerie van Infrastructuur & Milieu het Waddenhuisberaad gehouden als één van de eerste stappen in het kader van deze beleidsverkenning. Bij het opstellen van de Gebiedsagenda zijn de volgende partijen betrokken: Provincies (Fryslân, Groningen, Noord-Holland), Waddenkustgemeenten, Samenwerkingsverband de Waddeneilanden, Coalitie Wadden Natuurlijk, Raad van Advies Waddenzeehavens, Visserij, Regiecollege Waddengebied, Groningen Seaports, Rijkswaterstaat en de Ministeries van Onderwijs, Cultuur & Wetenschap, Economische Zaken & Klimaat, Defensie en Infrastructuur & Waterstaat. De vaststelling van de definitieve Gebiedsagenda Wadden 2050 staat op de planning voor december 2018. De Waddenacademie is recent door het Ministerie van Infrastructuur & Water gevraagd om het initiatief te nemen bij de ontwikkeling van een kennisagenda bij de Gebiedsagenda Wadden 2050.

- › **Investeringskader Waddengebied (IKW).** Het Investeringskader Waddengebied is door de drie Waddenprovincies in het leven geroepen om integraal de grote vraagstukken van het Waddengebied aan te pakken. De ambitie is dat er tot 2026 meer dan 300 miljoen euro wordt geïnvesteerd in zes aandachtsgebieden. Het gaat daarbij om groot-schalige, meerjarige projecten, die blijvend en duurzaam de economie versterken en de ecologische waarden beschermen en verbeteren. De financiering van het IKW wordt door meerdere partijen gedragen. Met de inzet van € 150 miljoen van het Waddenfonds willen de Waddenprovincies een investering van meer dan € 300 miljoen aanjagen, aanvullend aan alle andere beleidsinspanningen van de Waddenprovincies. De Waddenacademie ziet voor zichzelf een kans om bij te dragen aan de kenniscomponent van het IKW (o.a. het identificeren en prioriteren van kennisvragen).
- › **Programma naar een Rijke Waddenzee (PRW).** Het Programma naar een Rijke Waddenzee werkt aan een duurzame Waddenzee van werelderfgoed-klasse. Zij brengt overheden, natuurorganisaties en (economische) gebruikers van het Waddengebied bij elkaar om de Waddenzee als natuurgebied sterker en veerkrachtiger te maken voor mens en de natuur. Het PRW doet onderzoek, verbindt, begeleidt de uitvoering van gemaakte (visserij) afspraken en vindt oplossingen. In de periode 2015-2018 werd PRW gefinancierd door het Ministerie van Economische Zaken & Klimaat, het Ministerie van Landbouw, Natuur & Voedselkwaliteit, Ministerie van Infrastructuur & Waterstaat, Rijkswaterstaat, de drie Waddenprovincies (Noord-Holland, Fryslân en Groningen) en de Coalitie Wadden Natuurlijk (samenwerkende natuurorganisaties). De Waddenacademie heeft gedurende de evaluatieperiode bij diverse activiteiten samengewerkt met het PRW, onder andere bij de organisatie van het Waddenhuisberaad, een kennis-tafel 'Spoelmeer Holwerd aan zee' en een aantal symposia ('Towards a sustainable Ems-Dollard estuary', 'Hoe rijk is de Waddenzee?' en 'Feel the Night'). Ook hebben PRW en de Waddenacademie samen het initiatief genomen voor een overzichtsstudie naar de samenhang tussen zeespiegelstijging, bodemdaling & sedimentatie. Bovendien heeft de Waddenacademie op uitnodiging van het PRW en andere organisaties een blauwdruk ontworpen voor geïntegreerde bilaterale monitoring van het Eems estuarium.
- › **Regiecollege Waddengebied (RCW).** Het Regiecollege Waddengebied is een strategisch overleg- en afstemmingsorgaan met vertegenwoordigers van Rijk, Provincie, Gemeenten, Waterschappen, bedrijfsleven, natuurorganisaties en de wetenschap. Het kijkt met integrale blik naar het Waddengebied en stemt de verschillende belangen op elkaar af. Er wordt informatie gedeeld en leden buigen zich over de ontwikkelingen die ontstaan binnen het Waddengebied. Het RCW ontwikkelt zelf geen beleid. Wel heeft het oog voor hedendaagse ontwikkelingen en zoekt het praktische oplossingen voor vraagstukken die zich voordoen. Het doel is daarbij om het Waddengebied te versterken. Het RCW adviseert het Ministerie van Infrastructuur & Waterstaat ook over de Gebiedsagenda 2050. Waddenacademie-voorzitter Jouke van Dijk is lid van het RCW. Tijdens het werkbezoek in september 2018 heeft de evaluatiecommissie gesproken met de voorzitter van het RCW (Bas Eenhoorn). In november 2018 zal drs. Arno Brok (commissaris van de Koning in de provincie Fryslân) aantreden als nieuwe voorzitter van het RCW.

- › **Trilaterale Kennisagenda.** Naar aanleiding van de Trilaterale Regeringsconferenties in 2010 en 2014 heeft de Trilateral Wadden Sea Cooperation de wetenschappelijke gemeenschap in Nederland, Duitsland en Denemarken gevraagd om een Trilaterale Kennisagenda te ontwikkelen. In de kennisagenda identificeren de wetenschappers gemeenschappelijke toekomstige uitdagingen doen zij een voorstel voor een alomvattende aanpak van trilateraal onderzoek. Doel is om de natuurlijke en culturele waarden van het trilaterale Waddengebied te behouden en een duurzame koers te vinden voor natuurlijke, maatschappelijke en economische ontwikkeling. De Waddenacademie heeft een cruciale rol gespeeld bij de totstandkoming van de Trilaterale Kennisagenda. Waddenacademie-voorzitter Jouke van Dijk was voorzitter van het door de Wadden Sea Board ingestelde ‘supertrio’, waarin hij samen met een Duitse en een Deense collega verantwoordelijk was voor de totstandkoming van de Trilaterale Kennisagenda.
- › **Waddenfonds.** Het Waddenfonds is in 2007 opgericht door de rijksoverheid om een duurzame en kwalitatieve impuls te geven aan de ecologie en economie van het Waddengebied. Aanleiding was het rapport ‘Ruimte voor de Wadden’ van de Commissie Meijer. Sinds 1 januari 2012 valt het fonds onder de verantwoordelijkheid van de provincies Fryslân, Groningen en Noord-Holland. Het bestuur van het Waddenfonds bestaat uit negen leden, drie uit elke Waddenprovincie (één gedeputeerde en twee leden van Provinciale Staten). De Waddenacademie is opgericht als aanjager van de vierde doelstelling van het Waddenfonds (‘ontwikkelen van een duurzame kennishuishouding ten aanzien van het Waddengebied’). Het Waddenfonds levert daarom de basisfinanciering van de Waddenacademie. Tijdens het werkbezoek in september 2018 heeft de evaluatiecommissie gesproken met de voorzitter van het Waddenfonds (Henk Staghouwer) en de voorzitter van de kwaliteitscommissie van het Waddenfonds (drs. Francine Giskes).
- › **Wadden Sea Board.** De Wadden Sea Board is opgericht door de overheden van Nederland, Duitsland en Denemarken met het doel om een natuurlijk, duurzaam ecosysteem te bereiken in de Waddenzee. Samen met de ‘Council of Ministers’ stuurt zij de ‘Trilateral Wadden Sea Cooperation’ aan. Deze Cooperation is gebaseerd op de ‘Joint Declaration on the Protection of the Wadden Sea’ uit 1982 (update in 2010). Gedurende de evaluatieperiode heeft de Waddenacademie een voortrekkersrol gespeeld bij het tot stand komen van een Trilaterale Kennisagenda in opdracht van de Wadden Sea Board. Tijdens het werkbezoek in september 2018 heeft de evaluatiecommissie gesproken met de voorzitter van de Wadden Sea Board (Prof. dr. Co Verdaas).
- › **Waddenvereniging.** De Waddenvereniging is een landelijke natuurbeschermings- en milieuorganisatie die sinds haar oprichting in 1965 opkomt voor de bescherming van het Waddengebied. Het is een particuliere, onafhankelijke en kritische vereniging. Gedurende de evaluatieperiode heeft de Waddenacademie een aantal activiteiten samen met de Waddenvereniging uitgevoerd, waaronder de wekelijkse rubriek ‘Wadweten’ en twee symposia (‘Wijs met de Waddenzee’ en ‘Cumulative Effects in Marine Ecosystems’). Ook heeft de Waddenacademie op verzoek van de Waddenvereniging en de NAM gewerkt aan de programmering van onderzoek naar tijdafhankelijk gedrag van bodemdaling gerelateerd aan gaswinning in het Waddengebied.

Appendix II

Beknopt Curriculum Vitae van de commissieleden

Mw. Sybilla Dekker, voorzitter

Sybilla Dekker is sinds juni 2018 Minister van Staat. Zij werkt als bestuurder en toezichthouder en is voormalig Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer. In 1965 behaalde zij haar diploma personeelswerk aan de Sociale Academie Amsterdam. Later volgde zij een postdoctorale studie organisatiekunde en diverse managementopleidingen. Daarna werkte Dekker o.a. als bedrijfsmaatschappelijk werker, arbeidsinspectrice, organisatieadviseur en sociaal coördinator bij het LPB-project. Vanaf 1979 tot eind 1989 was zij in diverse directiefuncties verbonden aan het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij. Tot 1996 was zij directeur van het Nederlands Verbond van Ondernemers in de Bouwnijverheid en tot maart 2003 algemeen directeur van werkgeversvereniging AWWN. In de periode 2003-2006 was zij Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer in de Kabinetten Balkenende II en III. Dekker heeft een groot aantal bestuursfuncties bekleed bij Nederlandse bedrijven en maatschappelijke organisaties: zij was onder meer voorzitter van de Raad van Commissarissen van Heineken Nederlands Beheer NV, voorzitter van Opportunity in Bedrijf, lid van het Algemeen bestuur van VNO-NCW, lid van het bestuur van de Koning Willem I Stichting, lid van de Raad van Toezicht van het Leids Universitair Medisch Centrum, lid van de Raad van Commissarissen van de Rabobank Nederland, lid van de Raad van Commissarissen van de Nederlandse Spoorwegen, voorzitter van stichting Talent naar de Top, voorzitter Raad van Toezicht van het Programma Kennis voor Klimaat en lid van de Raad van Commissarissen van BNG Bank en van advies- en ingenieursbureau Royal HaskoningDHV en voorzitter Raad van Toezicht Kadaster NL. Van mei 2012 tot juli 2018 zetelde zij namens Nederland in het College Financieel Toezicht (Cft) Bonaire, St Eustatius & Saba en het Cft Curaçao & St Maarten en was zij lid van het Cft voor Aruba (Caft). Zij is voorzitter van de Tafel van Borging Maasvlakte II en voorzitter van het platform Goede Doelen Organisaties tot Juli 2018. In 2018 is Dekker door de Ministerraad voorgedragen tot Minister van Staat.

Prof. dr. Kees Bastmeijer

Kees Bastmeijer is hoogleraar natuurbeschermings- en waterrecht aan Tilburg University. In de periode 1989-1999 werkte hij als (senior) juridisch beleidsmedewerker voor het Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer. Sinds 1999 werkt hij aan de Tilburg University, waar hij in 2009 hoogleraar werd. Bastmeijer is gespecialiseerd in de rol van het internationale, Europese en Nederlandse recht voor het beschermen van natuur. Op het internationale niveau heeft Bastmeijer een speciale interesse in rechtsontwikkelingen met betrekking tot de poolgebieden. Hij heeft sinds 1992 als lid/adviseur van de Nederlandse delegatie deelgenomen aan de jaarlijkse vergadering van landen die gezamenlijk Antarctica beheren (de zogenaamde Antarctic Treaty Consultative Meetings). Ook is hij aangewezen als arbiter voor het Permanent Hof van Arbitrage voor het milieuprotocol onder het Antarctisch Verdrag. Binnen Europa en Nederland houdt hij zich vooral bezig met de goede implementatie van EU-richtlijnen, waaronder het Natura 2000-regime en de bescherming van dier- en plantensoorten. In zijn onderzoek gaat hij graag de samenwerking aan met experts uit andere

disciplines zoals ecologie, sociologie, antropologie en economie. Bastmeijer is lid van diverse lokale, nationale en internationale netwerken en commissies. Sinds maart 2017 is hij ook Programmadirecteur Duurzaamheid van de Tilburg University. In de periode 2016–2019 is hij gasthoogleraar aan de School of Business, Economics & Law van de Universiteit van Gothenburg in Zweden.

Prof. dr. Jan Mees

Jan Mees is de Algemeen Directeur van het Vlaams Instituut voor de Zee (VLIZ) in Oostende sinds haar oprichting in 1999. Hij werkt ook als hoogleraar mariene biologie aan de Universiteit Gent, waar hij onder andere doceert in data-analyse, statistiek, kust-ecosystemen en visserij. Hij heeft een MSc-titel in mariene biologie (1986), een MSc in ‘environmental sanitation’ (1987) en een PhD in biologie (1994), alle verkregen aan de Universiteit Gent. Mees is een gerespecteerd marien ecooloog en taxonoom die onder andere heeft bijgedragen aan het World Register of Marine Species (WoRMS) dat het VLIZ beheert. Hij heeft meer dan 100 wetenschappelijke artikelen gepubliceerd, met name in internationale ‘peer reviewed’ tijdschriften. Hij zetelt in diverse internationale netwerken op het gebied van oceanografie en mariene biodiversiteit, waaronder IOC/UNESCO, MARS, EurOcean en het Partnership for Observation of the Global Oceans (POGO). Sinds 2013 is Mees vicevoorzitter van de WoRMS-stuurcommissie en sinds 2014 is hij voorzitter van de European Marine Board.

Dr. L. van den Berg

Linda van den Berg is een zelfstandig wetenschappelijk schrijver en strategisch communicatie-adviseur met een achtergrond in de levenswetenschappen. Zij verkreeg in 2000 een MSc-titel in biologie (cum laude) en in 2006 een PhD-titel in de gedragsgenetica, beide aan de Universiteit Utrecht. In de periode 2006–2012 werkte zij als ‘postdoc’ onderzoeker op het VU Medisch Centrum (Amsterdam), het Broad Institute of Harvard and MIT (Cambridge, VS) en het Leids Universitair Medisch Centrum (Leiden). Sinds 2012 werkt zij als professioneel wetenschappelijk schrijver, met een speciale interesse in wetenschap & maatschappij en onderzoekskwaliteit. Haar bedrijf Washoe Life Science Communications verricht communicatiediensten voor academische instellingen, maatschappelijke organisaties en bedrijven. Sinds 2015 werkt zij regelmatig als onafhankelijk secretaris bij onderzoeksvisitaties.

Appendix III

Programma werkbezoeken evaluatiecommissie

Bestuursvergadering Waddenacademie

9 april 2018

Locatie: Afsluitdijk Wadden Centre te Kornwerderzand

Aanwezig: Mw. Dekker, dr. van den Berg

- 12.00 - 13.00 Lunch met portefeuillehouders en secretaris van de Waddenacademie, inleiding vismigratierivier door Erik Bruins Slot (provincie Fryslân), korte rondleiding door het Afsluitdijk Wadden Centre.
- 13.00 - 15.00 Bijwonen bestuursvergadering Waddenacademie.

Werkbezoek Terschelling

12-13 juni 2018

Locatie: diverse locaties op Terschelling

Aanwezig: Mw. Dekker, Prof. dr. Bastmeijer

Voorzitter Mw. Sybilla Dekker en commissielid Prof. dr. Kees Bastmeijer hebben tijdens het door de Waddenacademie georganiseerde Symposium The changing futures of islands een werkbezoek gebracht aan Terschelling. Naast bezoeken aan diverse Waddenacademie-gerelateerde plaatsen en activiteiten (o.a. De Zilte Smaak, een zilte pluktuin mede-opgericht door Flang Cupido) werden gesprekken gevoerd met portefeuillehouders Pier Vellinga en Meindert Schroor. De Secretaris van de Waddenacademie (Klaas Deen) sloot eveneens bij één van deze overleggen aan.

Site visit

11-12 september 2018

Locatie: Hotel Post Plaza en Huis voor de Wadden Leeuwarden

Aanwezig: voltallige commissie

11 september 2018 - Hotel Post Plaza Leeuwarden

- 13.00 - 13.30 Lunch en onderlinge kennismaking (besloten)
- 13.30 - 15.00 Bespreking procedure en voorlopige bevindingen (besloten)
- 15.00 - 15.30 Skype-gesprek met Prof. dr. Suzanne Hulscher (voorzitter Wetenschappelijke Adviesraad en hoogleraar Waterbeheer Universiteit Twente)
- 15.30 - 16.00 Vervolg voorbespreking (besloten)
- 16.00 - 17.00 Gesprek met portefeuillehouders en secretaris Waddenacademie
- 17.00 - 17.45 Gesprek met Henk Staghouwer (voorzitter Waddenfonds)
- 18.00 - 20.30 Diner met portefeuillehouders en secretaris Waddenacademie

12 september 2018 - Huis voor de Wadden Leeuwarden

08.30 - 09.00	Gesprek met drs. Ed Nijpels (voorzitter Raad van Toezicht Waddenacademie)
09.00 - 09.40	Gesprek met vertegenwoordiging sectoren havens, toerisme en visserij: ir. Arjen Bosch (secretaris Raad van Advies Waddenzeehavens), Eric Neef (regiomanager Public Affairs ANWB), Johan Nooitgedagt (voorzitter Nederlandse Vissersbond).
09.50 - 10.30	Gesprek met vertegenwoordiging Wadden wetenschappers: Prof. dr. Theo Spek (directeur Kenniscentrum Landschap en hoogleraar Landschapsgeschiedenis Rijksuniversiteit Groningen), Prof. dr. Jouke de Vries (lid Wetenschappelijke Adviesraad en decaan RUG Campus Fryslân)
10.30 - 11.00	Koffiepauze (besloten)
11.00 - 11.40	Gesprek met drs. Bas Eenhoorn (voorzitter Regiecollege Waddengebied en waarnemend burgemeester Amstelveen)
11.50 - 12.30	Skype-gesprek met prof. dr. Co Verdaas (voorzitter Wadden Sea Board en o.a. voormalig gedeputeerde en staatssecretaris)
12.30 - 14.20	Lunch en onderling overleg (besloten)
14.20 - 15.00	Gesprek met drs. Francine Giskes (voorzitter Kwaliteitscommissie Waddenfonds)
15.00 - 17.00	Theepauze en bespreking eindconclusies (besloten)
17.00 - 17.30	Korte mondelinge terugkoppeling aan directie Waddenacademie
17.30 - 18.00	Borrel

Appendix IV

Aanvullende informatie over de organisatie

Portefeuillehouders

De Waddenacademie wordt aangestuurd door vijf portefeuillehouders die het bestuur en de directie van de Stichting Waddenacademie vormen.

In september 2018 waren de portefeuillehouders:

- › Prof. dr. Jouke van Dijk (hoogleraar Regionale Arbeidsmarktanalyse aan de Rijksuniversiteit Groningen): directeur vanaf 2012 en portefeuillehouder Sociale en Ruimtelijke Economie sinds 2008 (0.4 fte),
- › Prof. dr. ir. Katja Philippart (bijzonder hoogleraar Productiviteit van mariene kustecosystemen aan de Universiteit Utrecht en senior onderzoeker bij het Koninklijk Nederlands Instituut voor Onderzoek der Zee, NIOZ): portefeuillehouder Ecologie sinds 2013 (0.2 fte),
- › Dr. Hessel Speelman (voormalig directeur van het Nederlands Instituut voor Toegepaste Geowetenschappen TNO): portefeuillehouder Geowetenschap sinds 2008 (0.3 fte),
- › Dr. Meindert Schroor (Directeur van Bureau Varenus VOF in Leeuwarden): portefeuillehouder Cultuurhistorie sinds 2014 (0.2 fte),
- › Prof. dr. Ir. Pier Vellinga (emeritus hoogleraar Aardsysteemkunde aan Wageningen University en emeritus hoogleraar Klimaatverandering en maatschappelijke implicaties aan de Vrije Universiteit Amsterdam): portefeuillehouder Klimaat en Water sinds 2014 (0.2 fte).

Bureau

De portefeuillehouders worden ondersteund door de medewerkers van het bureau, gevestigd in het Huis voor de Wadden in Leeuwarden:

- › Drs. Klaas Deen, secretaris (1.0 fte),
- › Sjerpy Joustra, secretaresse (0,8 fte),
- › Thea Smit, webredacteur (0,6 fte).

Raad van Toezicht

De Raad van Toezicht houdt toezicht op het beleid en de algemene gang van zaken binnen de Stichting Waddenacademie. In september 2018 bestond zij uit:

- › Drs. Ed Nijpels, voormalig Minister van VROM (voorzitter),
- › Drs. Greetje van den Bergh, voormalig voorzitter UNESCO Nederland (vice-voorzitter),
- › Drs. Hermineke van Bockxmeer, directeur Sport en Cultuur Gemeente Rotterdam,
- › Jaap Bos, voormalig bankier ABN-AMRO,
- › Prof. dr. Jos Engelen, voormalig voorzitter NWO,
- › Prof. dr. Pavel Kabat, Director General and Chief Executive Officer International Institute for Applied Systems Analysis (IIASA),
- › Ir. Gert Nieuwboer, directeur SNP Natuurreizen.

Wetenschappelijke Adviesraad

De Wetenschappelijke Adviesraad geeft de Waddenacademie gevraagd en ongevraagd advies over de wetenschappelijke koers van het instituut.

In september 2018 waren haar leden:

- › Prof. dr. Suzanne Hulscher, hoogleraar Waterbeheer UT (voorzitter),
- › Dr. Hanno Brand, voormalig directeur-bestuurder Fryske Akademy,
- › Prof. dr. Henk Brinkhuis, directeur Koninklijk Instituut NIOZ,
- › Prof. dr. Cees Buisman, wetenschappelijk directeur Wetsus,
- › Prof. dr. Ellen van Donk, hoofd afdeling aquatische ecologie NIOO-KNAW,
- › Dr. Hein Haak, chief scientist PBL,
- › Prof. dr. Goffe Jensma, hoogleraar Fries RUG,
- › Drs. Willem Ligtvoet, programmamanager Water, Landbouw en Voedsel PBL,
- › Prof. dr. Jack Middelburg, hoogleraar Geochemie UU,
- › Dr. Martin Scholten, directeur Wageningen UR,
- › Prof. dr. ir. Zheng Wang, hoogleraar TUD, onderzoeker Deltares,
- › Prof. dr. Jouke de Vries, decaan Campus Fryslân.

Young Wadden Academy

In 2016 is de Young Wadden Academy opgericht om jonge onderzoekers te stimuleren onderzoek te doen naar het Waddengebied. In september 2018 waren haar leden:

- › Dr. Eelke Folmer, NIOZ, Koninklijk Instituut voor Onderzoek der Zee (voorzitter),
- › Dr. Bas Borsje, Universiteit Twente,
- › Dr. Stefan Hartman, Stenden Hogeschool,
- › Dr. Nora Mehnen, Universiteit Oldenburg,
- › Dr. Mans Schepers, Rijksuniversiteit Groningen.

